

- könyvtárközi kapcsolatok fejlesztése;
- együttműködés a tájékoztatásban és adatszolgáltatásban;
- régiós igazgatóságok könyvtári hálózatának kiépítése;
- értékőrzés: állományvédelem – digitalizálás, restaurálás, kötészet;
- olvasószolgálat, tájékoztatás;
- oktatás, életen át tartó tanulás támogatása;
- a könyvtár szervezeti átalakítása a stratégia tervidőszakában;
- a könyvtár építészeti és raktári adottságainak javítása, átalakítása.

Összegzés

A könyvtár tevékenységében további fontos feladatnak tartom a kutató tevékenység támogatását, elsősorban a történeti statisztikai és statisztikatörténeti kutatásokat, viszont könyvtárunk elsődleges feladata a könyvtárba beérkező dokumentumok feldolgozása, feltárása, és ezekből a dokumentumokból a legmodernebb technika segítségével a tudásalapú társadalom alapintézményeként az információhoz, ismeretekhez a felhasználói hozzáférést biztosítani, a dokumentumokat a legszélesebb körben hozzáférhetővé tenni. Az 1867-ben alapított KSH Könyvtár és Levéltár gazdag gyűjteményével, a legfejlettebb informatikai eszközök segítségével, szakképzett munkatársai által, az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer tagjaként teljes állományából történő szolgáltatással áll az olvasók, a felhasználók rendelkezésére.

Nemes Erzsébet

A könyvtárak és az elektronikus információszabadság

Közérdekű adatok
az egészségügy területén közfeladatot ellátó szervek
honlapjain

Mit jelent az elektronikus információszabadság?

1. A hatóságok bizonyos adatokat maguktól is kötelesek elektronikus úton közzétenni.
2. A polgárok közérdekű adatigényeit elektronikus úton elégítik ki.
3. A dokumentumokhoz való hozzáférés érdekében a dokumentumok adatbázisát, nyilvántartását elektronikus úton hozzáférhetővé teszik.

Ennek a három pontnak az érvényesülése érdekében született meg a törvény.

Jogszabályok

Az alkotmány 61. §-a szerint a Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetve terjessze. Az alkotmány e paragrafusának végrehajtása érdekében alkották meg a 1992. évi LXIII. törvényt a közérdekű adatok nyilvánosságáról. A törvény előírja az állami, önkormányzati és egyéb közfeladatot ellátó szervek számára, hogy bizonyos közérdekű adatot kérés nélkül is közzétegyenek. Ez a törvény nyitott utat az elektronikus információszabadságnak.

A 2003. évi XXIV. törvény („Üvegseb”-törvény) lehetővé teszi és segíti a költségvetési források felhasználásának hatékony ellenőrzését, a közpénzek és a köztulajdon felhasználásának és hasznosításának átláthatóságát. Az elektronikus információszabadságról szóló törvényben meghatározott módon és feltételek szerint kell megjelentetni ezen adatokat az adatközlő szerv honlapján.

A 2005. évi XC. törvényt az elektronikus információszabadságról hosszú előkészítés után 2005 júliusában fogadta el az Országgyűlés. A törvényt és a végrehajtási rendeleteit később ismertetem.

A törvény előkészítése

Az Informatikai és Hírközlési Minisztérium (IHM) tanulmánykötetet jelentetett meg *Az elektronikus információszabadság* címmel.¹ A kötet bemutatja az egyes országok helyzetét az elektronikus információszabadság terén, majd különböző koncepciókat ismertet, a 2004. őszén szervezett konferencia előadásain túl tanulmányokat és publicisztikákat közöl, valamint a szakmai szervezetek állásfoglalásait mutatja be. A tanulmánykötetben megjelentetett háttéranyagok egy része a minisztérium honlapján is elérhető.²

Az IHM honlapján az információszabadság-weboldalon belül az elektronikus információszabadságról szóló törvény előkészítésével kapcsolatos információk, dokumentumok találhatóak. Az *Elektronikus információszabadság*-honlapon a törvénnyel és végrehajtásával kapcsolatos dokumentumok, segédanyagok (jogszabályok, tájékoztatók, metaadat sémák) érhetőek el.

Az Informatikai és Hírközlési Minisztérium feladatuk sikeres elvégzésében az eInfoSzab Projektiroda létrehozásával támogatja a csatlakozó intézményeket. Az Iroda tájékoztatást és oktatási tevékenységet nyújt az adatfelelősöknek.

2005. évi XC. törvény az elektronikus információszabadságról

A törvény célja, végrehajtási rendeletei, főbb megállapításai

A törvény az általános rendelkezések alatt megfogalmazza a célját:

„E törvény célja annak biztosítása, hogy a közvélemény pontos és gyors tájékoztatása érdekében a közérdekű adatok e törvényben meghatározott körét elektronikus úton bárki számára személyazonosítás és adatigénylési eljárás nélkül, folyamatosan és díjmentesen közzétegyék.”

Leírja a törvényben használt fogalmakat, a közérdekű adatok elektronikus közzétételével (kötelezettség, közzétételi listák, központi elektronikus jegyzék, egységes közadatkereső rendszer) kapcsolatos feladatokat. Foglalkozik a jogalkotás és a jogszabályok nyilvánosságával. A törvény melléklete az *Általános közzétételi listát* közli.

A cikkemben elsősorban az egészségügy területén működő közfeladatot ellátó szervek közérdekű adatainak honlapokon való megjelentetésével foglalkozom, de röviden kitérek a törvényben megfogalmazott jogalkotás nyilvánosságával összefüggő weboldalak elérhetőségére is.

A Magyar Hivatalos Közlönykiadó honlapján: www.mhk.hu az Ingyenes jogszabály-szolgáltatást érhetjük el. A Közlönykiadó weboldalán: www.kozlonykiado.hu találjuk meg a közlönnyök elektronikus változatait.

A nagy kérdés a törvény végrehajtásakor, hogy minden magyar állampolgár hozzáfér-e azokhoz az adatokhoz, amelyekre szüksége van. Mi lesz a fogyatékosokkal, a kistelepüléseken élőkkel? A közérdekű adatot szolgáltatók miből tudják a törvényben meghatározott módon, a honlapjukon összegyűjteni, folyamatosan karbantartani és archiválni az adataikat?

Varga Ilona, az *Esélyegyenlőség az elektronikus információszabadságban* című tanulmány³ szerzője szerint indokolt lenne állampolgári jogegyenlőség-, esélyegyenlőség-analízist készíteni, amelyben azt vizsgálnák, hogy az internethez való hozzáférés tekintetében miképpen valósítható meg az esélyegyenlőség a társadalom hátrányosabb csoportjai számára. Vizsgálandó az internet-hozzáférés biztosítása azok részére, akik anyagi helyzetük miatt nem jutnak internethez. Megoldás lehet az internet alanyi jogon való ingyenes hozzáférhetővé tétele. Illetve, akik nem ismerik az internetet, azok számára szakértő biztosítása. Itt léphetünk mi, könyvtárosok az előtérbe a honlapokon való tájékozódás elősegítésében. Ehhez azonban tisztában kell lennünk azzal, hogy hol, milyen adatot, dokumentumot találhatunk a hozzánk forduló állampolgárok megsegítéséhez.

305/2005. (XII.25.) kormányrendelet⁴ a közérdekű adatok elektronikus közzétételének részletszabályait mutatja be az alábbi fejezetekbe sorolva:

- A közzététel szervezési és ügyviteli feltételei;
- A honlap kialakítása, fellelhetősége és működtetése;
- Közzététel, helyesbítés, frissítés és eltávolítás;
- A szerv megszűnése;
- Közzététel a központi honlapon;
- Egységes közadatkereső rendszer;
- Melléklet a közzétételi egységekre vonatkozó leíró adatokról.

Egy-két – szerintem – fontosabb részt kiemelek a fenti pontokból:

A honlapot úgy kell kialakítani, hogy az széles körben elterjedt, valamint a vakok és gyengénlátók által széles körben használt eszközökkel is olvasható legyen. A közzétételvőnek az adat közzétételével, helyesbítésével kapcsolatban naplózni kell az esemény dátumát, a közreműködő nevét. Az adatfelelős megszűnése esetén a kötelezettségek a jogutódra szállnak át.

Az informatikai és hírközlési miniszternek központi honlapot kell létrehozni, de ez még nem valósult meg. A központi honlap egységes felületen biztosítja

majd a közérdekű adatok közzétételét, lehetőséget nyújt a közzétételi egységek folyamatos elérhetővé tételére.

A különböző közfeladatokat ellátó szervek közérdekű adatait regisztrálni kell (az IHM által működtetett) közérdekű adatok központi elektronikus jegyzékében, és kereshetőnek kell lenniük az erre épülő egységes közadatkeresőben.

A végrehajtási rendelet kötelezettségként írja elő, hogy az intézmények dokumentumaikat, adatbázisaikat, tartalmaikat úgynevezett leíró adatokkal (metaadatok) lássák el, és a leíró adatokat a közadatkereső rendszer működtetőjének továbbítsák, valamint gondoskodjanak az adatok rendszeres frissítéséről. A közadatkereső dokumentumot, adatbázist, tartalmakat nem, csak leíró adatot tárol. A leíró adathoz tartozó dokumentumok, adatbázis és tartalmak az adatfelelős honlapján találhatóak.

A már nem aktuális adatokat a törvény szóhasználata szerint „archívumba” kell helyezni, és ott a megőrzési idő alatt továbbra is elérhetővé kell tenni. Miután az archív adatok megőrzési ideje lejárt, ezeket az adatfelelős átadja az Országos Széchényi Könyvtárnak, illetve a Neumann János Digitális Könyvtár részére, így az adatok megőrzéséről a továbbiakban ott gondoskodnak.

A 18/2005. (XII. 27.) IHM rendelet⁵ hatálya a közfeladatot ellátó szervekre terjed ki.

Meghatározza a közzétételi egységekre vonatkozó előírásokat. előírja, hogy az adatközlő köteles a honlapján az adatokat tartalmazó jegyzékre mutató hivatkozást *Közérdekű adatok* elnevezéssel megjelentetni. Melléklete a jegyzék tagolását, a közzétételi egységek közlésének módját írja le az adott szervezetben.

Fontos, hogy a szervek honlapjának nyitóoldalán el kell helyezni egy hivatkozást, linket arra a jegyzékre, ami az előírt adatokat, az azokat megjelenítő közzétételi egységeket vagy ezek hivatkozásait tartalmazza. Ahhoz, hogy az érdeklődő állampolgárok magasabb szinteken azonos szerkezeti egységeken belül találhassák meg az egyes közzétett adatokat, az IHM-rendelet előírja ennek a jegyzéknek a meghatározott szerkezet szerinti, magas szintű tagolását is.

Közérdekű adatok elhelyezése

A törvény 3. § (1) bekezdésében felsorolt közfeladatot ellátó szervek saját honlapjukon kötelesek a közzétételi kötelezettségüknek eleget tenni, ilyen szerv az Egészségügyi Minisztérium is.

A törvény 3. § (2) bekezdése megengedi, hogy az (1) bekezdésben nem szereplő, de közfeladatot ellátó egyéb szervek az elektronikus közzétételi kötelezettségüknek úgy feleljenek meg, hogy vagy a saját vagy társulásaik által közösen működtetett, illetve a felügyeletüket, szakmai irányításukat ellátó szervek által fenntartott, valamint az erre a célra létrehozott központi honlapon való közzététellel is eleget tehetnek.

A következőkben ismertetendő honlapokkal kapcsolatban összefoglalva leszögezhető, hogy az EÜM honlapján kívül sehol sincs még kialakítva „közérdekű adatok” rovat. Azonban valamennyi vizsgált honlapon az intézetre vonatkozó legfontosabb adatok, dokumentumok megtalálhatóak.

Az egészségügy területén közfeladatot ellátó szervek

A törvény megnevezi azokat a közfeladatot ellátó szerveket, amelyeknek elektronikus közzétételi kötelezettségük van. Köztük vannak a minisztériumok, a Miniszterelnöki Hivatal, az országos hatáskörű szervek, a központi hivatalok, a minisztériumi hivatalok, az országos kamarák.

Összegyűjtöttem egy csokorra valót azon egészségügyi szervekből, melyeknek adatközlő kötelezettsége van: Egészségügyi Minisztérium, Egészségügyi Engedélyezési és Közigazgatási Hivatal, Orvos- és Kórháztechnikai Intézet, Országos Egészségbiztosítási Pénztár, Országos Mentőszolgálat, Országos Vérellátó Szolgálat, ÁNTSZ, Országos Epidemiológiai Központ, Országos Közegészségügyi Központ, Országos Egészségfejlesztési Intézet, Magyar Orvosi Kamara, Magyar Gyógyszerész Kamara, Magyar Egészségügyi Szakdolgozói Kamara, Magyar Kórházszövetség.

Megvizsgáltam, hogy ezen szervezetek honlapján szerepelnek-e már a törvény által meghatározott közérdekű adatok. Megjegyzem, hogy 2006. február 23-i állapotot tükrözi az alábbi összefoglalóm. Reményeim szerint folyamatosan nőni fog azon szervek, intézmények köre, amelyek a törvény által meghatározott módon a közérdekű adataikat közzéteszik honlapjukon.

Egészségügyi Minisztérium

<http://www.eum.hu>

A minisztérium honlapján a végrehajtási rendeletek tagolása szerint külön rovat. „Közérdekű adatok” található. A „Közérdekű adatok: Szervezeti, személyzeti adatok” között találjuk a minisztérium székhelyének pontos címét, telefon- és faxszámát, elektronikus levélcímét, honlapja, ügyfélszolgálatának elérhetőségét, szervezeti felépítését, az egyes szervezeti egységek feladatait (SZMSZ), vezetői címlistát, az EÜM felügyelete alá tartozó intézmények elérhetőségét.

A „Tevékenységre, működésre vonatkozó adatok” alrovatban az egyetemes szerkezetbe foglalt alapító okirata, státútum, Szervezeti és Működési Szabályzata (2005. november elsejétől), pályázatok szakmai leírása és azok eredményei olvashatók.

A törvény „Jogszabály-előkészítés” nyilvánossága érdekében közzé kell tenni a jogszabályt előkészítő minisztérium vagy országos hatáskörű szerv honlapján az egyeztetés állapotának megjelölésével a jogszabály-tervezeteket, koncepciókat, javaslatokat. „A jogszabály-előkészítés nyilvánossága” alatt található a minisztérium honlapján az Egészségügyi Közlöny 2006. évi számainak elektronikus változata, a Jogszabály-tervezetek, Koncepciók, javaslatok. A „Gazdálkodási adatok”-nál egy linket találunk az „Üvegseb” adataihoz. Más rovatban is találunk közérdekű adatot és kiadványleírást: pl. „Publikációk” alatt a minisztérium által megjelentetett kiadványok és folyóirat adatait, az „Egészségpolitika” alatt irányelveket, protokollokat és módszertani leveleket.

A polgárok e-mailben, illetve on-line formában is fordulhatnak kérdéseikkel, véleményeikkel és javaslataikkal a minisztérium ügyfélszolgá-

latához. A „Tájékoztatás, tanácsadás” rovat cikkeit az Egészségügyi Minisztérium Ügyfélszolgálatára érkezett gyakori kérdések figyelembevételével válogatták össze a családi támogatások, egészségügyi ellátás, betegjogok és egyéb témákban.

Egészségügyi Engedélyezési és Közigazgatási Hivatal

<http://ekh.eum.hu/index/index.html>

Az Engedélyezési Hivatal az Egészségügyi Minisztérium alatt működő önálló hivatal, közigazgatási, hatósági feladatokat lát el. A „Magunkról” rovaton belül találjuk a Hivatalról szóló alapvető információkat: Bemutatkozás, Elérhetőség, Szervezeti Struktúra, Vezetők, Munkatársak, Jogszabályok, Alapító okirat, Felügyeleti Szerv, Statisztika. Sajnos, a „Tevékenységek” rovat alatt egyelőre csak rövid általános ismertetőt találunk és „feltöltés alatt” vannak az engedélyezési feladattal összefüggő oldalak, dokumentumok, adatbázisok.

Orvos- és Kórháztechnikai Intézet

<http://www.orki.hu/orki/index-M.html>

Az ORKI – hasonlóan az Engedélyezési Hivatalhoz – az egészségügyi tárca fennhatósága alá tartozik, és részben hatósági (műszaki vizsgálatok, auditálási és tanúsítási) feladatokat lát el. Ezért is érdekes a honlapja. A világos felépítése okán hamar meg lehet találni a keresett dokumentumokat. Például a „Segédlet” rovatból különböző, a tanúsításhoz szükséges tájékoztatók, a szolgáltatások megrendeléséhez szükséges űrlapok tölthetők le.

A minisztérium alá tartozó országos gyógyító intézmények közül az Országos Baleseti és Sürgősségi Intézet honlapját néztem meg.

OBSI

<http://www.obsi.hu>

Örömmel fedeztem fel ennek az intézetnek a honlapját. Egyszerű felépítésű, de nagyon jól, könnyen követhető, tartalmas oldalakat tartalmaz. A Tájékoztató rovatban ápolási tanácsok, betegtájékoztatók, betegjogi anyagok, és a VIII. kerületi intézmények adatai találhatóak.

Országos Egészségbiztosítási Pénztár

<http://www.oep.hu>

Az OEP a társadalombiztosítás központi hivatali szerveként az Egészségbiztosítási Alap kezelését végzi. A biztosítottak és a szolgáltatók részére „Lakossági és Szakmai kezdőlap”-okat működtet a honlapján. Az „Úvegseb” rovat mellett más rovatokban megtaláljuk a közérdekű adatokat. Például „Általános információk” rovaton belül az Alapvető dokumentumokat, az „Egészségbiztosítási ellátások” rovatban megtaláljuk pl. a Tájékoztató az Európai Egészségbiztosítási Kártyáról. Megjegyzem, hogy eldugva, a „Hírek és események” rovatban tudjuk megnézni az Egészségbiztosítási Közlöny elektronikus számait.

A törvény szerint joga van az állampolgárnak elektronikusan intézni az ügyeit. A minisztérium és az OEP honlapján találtam kezdeményezést ennek megvalósítására. Az OEP honlapján az ügyfelek már elektronikusan elérhetik és kitölthetik a nyomtatványokat, viszont az ügyfél-szolgálatra még nem tudják elektronikusan eljuttatni.

Országos Mentőszolgálat

<http://www.mentok.hu/>

A szervezetre vonatkozó fontosabb dokumentumok, ismertetők megtalálhatóak a honlapon. A „Szakmai irányelvek” tartalmazzák pl. Az Oxyologiai-Sürgősségi, Honvéd- és Katasztrófaorvostani Szakmai Kollégium által elfogadott ajánlást a felnőtt újraélesztéséről, valamint az OMSZ szolgálatvezetésének korszerűsítési tervét. Érdekesség, hogy a „Kapcsolat/kommunikáció” rovat alatt van pl. az OMSZ elérhetősége. Így elég nehézkes megtalálni azt.

Országos Vérellátó Szolgálat

<http://www.ovsz.hu/>

A főoldalról elérhetőek a szolgálatra vonatkozó fontosabb adatok, dokumentumok és az „Üvegseb”-törvény alapján összeállított adatok. Közvetlenül megtalálhatjuk pl. a véradó állomások elérhetőségét. A szervezet Alapító Okiratát, az Aktuális vérkészletet, a Minőségpolitikai nyilatkozatot.

Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat

<http://www.antsz.hu>

Az „ÁNTSZ” rovat alatt megtalálhatóak a szolgálatra vonatkozó legfontosabb dokumentumok (SZMSZ, szervezeti felépítés, Országos Tisztifőorvosi Hivatal bemutatása, feladatai). A „Hatósági ügyintézés” rovat alatt az ÁNTSZ hatósági eljárásával kapcsolatos tájékoztatás dokumentumai: jogszabályok, engedélyek, hatósági bizonyítványok, hatósági nyilvántartások stb. érhetőek el. Ezen a honlapon is megtalálhatók külön rovatban az „üvegseb”-bel kapcsolatos dokumentumok.

Az ÁNTSZ szakterületeit megjelenítő weboldalakon nagyon sok hasznos dokumentumot találunk, de nagyon elrejtve. Jó lenne egy „Dokumentumok” rovat, ahol együtt szereplnének ezek az információk.

Az ÁNTSZ alá tartozó intézetek honlapjait átnézve, sehol sem találtam közérdekű adatok és „üvegseb” rovatot.

Az ÁNTSZ alá tartozó országos intézetek honlapjai:

Johan Béla Országos Epidemiológiai Központ (OEK)

<http://www.oek.hu/oek.web>

Az „OEK-ről” rovatban találjuk az intézet fontosabb adatait. Kicsit eldugva, a „Szakmai információk/Módszertani levelek” alatt olvashatjuk az EPINFO-t (Epidemiológiai információs hetilap) és a külön számai közt a módszertani leveleiket.

Fodor József Országos Közegészségügyi Központ (OKK)

<http://www.fjokk.hu/>

A honlap átláthatóbb felépítése miatt hamar megtaláljuk az intézetre vonatkozó főbb adatokat, kiadványokat. A „Lakossági Tájékoztatás és Szakmai Tájékoztató” rovat alatt nagyon hasznos anyagokat találunk az intézet feladatairól, tevékenységéről.

Országos Egészségfejlesztési Intézet

<http://www.oefi.hu/>

Az „Intézetéről” rovatban olvashatunk az OEFI történetéről, feladatairól, elérhetőségéről. A „Kiadványok” rovatban megtaláljuk pl. a Nemzeti AIDS Stratégiát, a Cukorbeteg a családban, Táplálkozási ajánlások című kiadványaikat. A Népegészségügy rovatban a Népegészségügyi Program érhető el.

A Kamarák közül a Magyar Gyógyszerész Kamara honlapját néztem át.

Magyar Gyógyszerész Kamara

<http://www.mgyk.hu>

A Kamara honlapján örömmel fedeztem fel a „Közérdekű” rovatot. Még nem a törvény szerinti rovatról van szó, bár megtalálhatjuk benne az ügyeletes gyógyszertárakat, az aktuális gyógyszerárakat, a jogszabályokat.

Lehetőség van az oldalra látogatóknak on-line módon információt kérni a „Kérdezze meg gyógyszerészét” elektronikus levélküldés keretében.

Az összes honlapon találtam közérdekű adatokat, dokumentumokat, csak nem a törvényben meghatározott módon. Sok hasznos, megőrzendő szakmai és lakossági tájékoztató anyag érhető el a weboldalakon, ezeket érdemes lesz a törvény szerint rendezni és szolgáltatni belőlük. Az „Üvegzséb” rovat adatai is megtalálhatók a honlapokon.

A könyvtárak és könyvtárosok szerepe a törvény megismertetésében

A könyvtár mint adat- és dokumentumszolgáltató az „adatfelelős” felé

A 18/2005. évi IHM rendelet melléklete tartalmazza a közzétételi egységeket. Ha végignézzük ezeket, több kapcsolódási pontot is találhatunk a könyvtár/dokumentációs központ és az adatközlő szerv között. Ilyen pl. a közfeladatot ellátó szerv által alapított lapok adatainak összegyűjtése, a szerv szervezeti és működési szabályzata, saját fenntartású adatházisok, nyilvántartások jegyzéke, nyilvános kiadványainak leírása.

Törekednünk kell arra, hogy igényeljük a segítségünket ezen anyagok összegyűjtésében. Hiszen egy adott intézetben, ahol van könyvtár, az intézetre vonatkozó, illetve az intézet által létrehozott dokumentumoknak a könyvtárban meg kell(ene) lenniük.

Reméljük, az adatok archiválásakor az intézetek gondolnak a könyvtárakra is. Például az internetoldalukra feltett előbb említett dokumentumokat, jegyzékeket nyomtatott formában a könyvtár részére átadják. Így lehetőséget adnak arra, hogy akik nem interneten szeretnék elérni a dokumentumokat, a könyvtárban nyomtatott formában használhassák azokat. A mi könyvtárunkban (ESKI Egészségpolitikai Szakkönyvtár II.) is sokszor keresik pl. a minisztérium „x” évben hatályos SZMSZ-ét, költségvetését, – amit nálunk gyorsan, egy helyen megtalál-
nak.

Azt mindannyian tapasztaljuk, hogy az internet oldal archívumában egy idő után sokszor már nem tudjuk megnyitni az adott dokumentumot. Szeretném megemlíteni, hogy a törvény szerint, ha az archív adatok megőrzési ideje lejárt, ezeket az adatfelelős átadja az OSZK-nak, illetve a Neumann János Digitális Könyvtár részére, így az adatok megőrzéséről a továbbiakban ott gondoskodnak.

A könyvtár mint tájékoztató, segítő intézmény a közérdekű adatokat használóknak

A könyvtár, illetve könyvtáros fontos feladata, hogy segítse a hozzá forduló állampolgárt a közérdekű adatok közötti tájékozódásban, használatukban. Ehhez viszont az kell, hogy mi is tisztában legyünk a szakterületünkön működő közfeladatot ellátó szervek munkájával, ismerjük honlapjaikat, a bennük szereplő adatok fajtáit. Tudjuk, hova kell nyúlnunk egy-egy információért. Az állampolgárok közérdekű információhoz való jutását az e-Magyarország pontok, teleházak mellett a könyvtáraknak kell segíteniük, hiszen a könyvtári terület stratégiai céljai között a könyvtár mint az információs társadalom, a tudás alapú társadalom információt gyűjtő, feltáró és szolgáltató alapintézménye szerepel.

JEGYZETEK

- 1 Az elektronikus információszabadság. Bp. Eötvös Károly Intézet. 2005. 420 p.
- 2 <http://www.ihm.gov.hu/infoszabadsag>, <http://www.einfoszab.hu/>
- 3 Varga Ilona: Esélyegyenlőség az elektronikus információszabadságban = i. m. 265–278. p.
- 4 305/2005. (XII. 25.) kormányrendelet a közérdekű adatok elektronikus közzétételére, az egységes közadatkereső rendszerre, valamint a központi jegyzék adattartalmára, az adatintegrációra vonatkozó részletes szabályokról.
- 5 18/2005. (XII. 27.) IHM rendelet a közzétételi listákon szereplő adatok közzétételéhez szükséges közzétételi mintákról.

Kovács Beatrix

A MOKKA a Google-ban

A Magyar Országos Közös Katalógus Egyesület (MOKKA Egyesület) és az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) örömmel tudatja, hogy 2006. január 6-ai hatállyal életbe lépett az a megállapodás, amelynek értelmében a MOKKA az adatházisában lévő bibliográfiai adatokhoz és azok linkjeihez elektronikus hozzáférést biztosít a Google Inc. számára.

A megállapodás a gyakorlatban azt jelenti, hogy a Google Scholarban történő keresés során az eredménylistán a MOKKÁ-t is feltüntetik, amennyiben a találati tétel megtalálható a MOKKÁ-ban. Azaz a MOKKA-adatbázis tartalma a magyarországi lelőhely megállapítására szolgál.

A keresőkérdést az alábbi helyen lehet feltenni: <http://scholar.google.com>

Ha a találatok között MOKKA-adatbázisban lévő bibliográfiai adat is van, akkor a hazai (.hu tartományból érkező) felhasználó számára automatikusan megjelenik a „Find in MOKKA” hivatkozás, melyre kattintva azonnal a megfelelő rekordhoz kerül a MOKKÁ-ban, ahol megállapíthatja, hogy a dokumentum mely könyvtárban található meg.

Próbaként írják be a „chemistry” keresőkifejezést, és látni fogják, hogyan is működik mindez a gyakorlatban.

A külföldi olvasó (aki nem a .hu tartományból indítja a keresést) pedig a „Scholar preferences” – „Library Links” útvonalon állíthatja be a MOKKÁ-t mint lelőhelyet megmutató adatházist. A beállítás részletes menete: a „Library Links” beviteli mezőbe írjuk be a MOKKA szót, majd kattintsunk a „Find Library” felíratú gombra. Ezután a találati halmazban jelöljük ki a MOKKÁ-t, majd kattintsunk a „Save Preferences” szövegre.

A magyar olvasó ez utóbbi úton állíthat be egy külföldi könyvtárat, illetve közös katalógust, ha arra kíváncsi, hogy abban a könyvtárban (közös katalógusban) is van-e a találati listában megjelenő dokumentum. Érdekes, hogy a Brit Nemzeti Könyvtárra történő utalás (BL) a magyar olvasó számára is közvetlenül megjelenik a MOKKÁ-hoz hasonlóan.

A MOKKA Egyesület és a Google Inc. közötti megállapodás az adatoknak és a kapcsolódó linkeknek kizárólag a keresési eredmények megjelenítésére és a Google kapcsolódó szolgáltatásaihoz történő használatra vonatkozik. Az engedélyt a Google nem ruházhatja át másra, a MOKKA pedig nem vállalt kötelezettséget arra, hogy az engedélyt kizárólag a Google-nak adta meg. A Google az adatokat nem másolhatja és nem sokszorosíthatja.

A megállapodást a MOKKA Egyesület nevében Horváth Ádám elnök írta alá, az egyesület közgyűlésének felhatalmazása alapján. A MOKKA a bibliográfiai

rekordokat a Google számára a MOKKA adatbázisában lévő rekordokhoz képest egyszerűsített formában adta, illetve adja át.

A megállapodást követően kifejlesztésre került egy programrendszer, amely a MOKKA adatbázis tartalmát a Google által megkövetelt fa struktúrájú, speciális tartalmú XML fájlok halmazaként a Google számára indexelhetővé teszi. Ennek eredményeként a MOKKA ténylegesen is bekerült a Google Scholar szolgáltatásba, a svájci, svéd, izraeli, izlandi és portugál közös katalógusokkal egy időben.

Poprády Géza

Palackposta

A hajdani hajótöröttek sem tudták, kinek, hova címezzék palackba zárt üzeneteiket, amikor bedobták a tengerbe. A *Kincskereső* is csak próbálkozik, hogy rátaláljon azokra, akiknek ingerküszöböt meghaladó hír lehet a lap megszűnése.

A Nemzeti Kulturális Alap Szépirodalmi Kollégiuma erre az évre a semmilyen támogatásra nem érdemes folyóiratok közé sorolta kiadványunkat. Hasonló sorsra jutott a pályázók fele, némelyek mellőzése (pl. Liget) tiltakozást váltott ki, mások lehetetlenné tételét csendben vette tudomásul a szerzők és olvasók érdekeiket érvényesíteni nem tudó tábora.

A *Kincskereső* most – fennállásának 33. (bajjós szám!) évfolyamában – csak azt élte át, amit különböző szakmai orgánumok már korábban. Nyugdíjasként semmilyen egzisztenciális érdek nem fűz az általam szerkesztett laphoz, így hihetően mondhatom ki: ha versenyben maradunk alul hasonló profilú laptársainkkal szemben, szó nélkül tudomásul venném a döntést. De a felelősök az egyetlen magyar gyermekirodalmi folyóiratot hagyták magára. Ennek lenne a feladata, hogy magára a folyóirat olvasásra időben rákapassa a leendő humán értelmiséget. A gyermekkultúráról felnőtteknek szóló Csodaceruza is csak azért kapott utólag miniszteri támogatást, mert a Bolognai Könyvvásáron idén mi vagyunk a díszvendégek, és az ő angol nyelvű különszámukkal dicsekszünk, hogyan virágoztatjuk fel mi a jövő nemzedékének szellemi kertjeit. (A *Kincskereső* számai is gazdagítják a kirkatot.)

Hogy tréfálkozzunk egy kicsit: Bologna nincs messze Pisától. Mi azonban még mindig messze vagyunk attól, hogy felfogjuk a PISA-jelentés szigorú üzenetét.

Rigó Béla
főszerkesztő